

ELŐFIZETÉSI ÁRA :

EGÉSZ ÉVRE 16.— K | NEGYED ÉVRE 4.— K
FÉL ÉVRE 8.— K | EGYES SZÁM —.60 K

FŐSZERKESZTŐ :

DR. BISCHITZ BÉLA
ÜGYVÉD.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL :

BUDAPEST, V. KER., SAS-UTCA 20. SZÁM.
TELEFON 108-00.

HIRDETÉSEK mm. SZÁMITÁSSAL DIJSZABÁS SZERINT.

Munkáshiány.

Köztudomásu, hogy barna és fekete szén bányáinknál általánosan érezhető a munkáshiány.

Ennek a munkáshiánynak egyes vállalatok bányüzeménél lehetnek különös okai, a munkáshiány azonban mindenütt közös, általános okokra vezethető vissza

Szénszükségletünk mintegy 30,000.000 q-val haladja meg bányáink termelését. Egészen természetes az, hogy bányavállalataink széntermelésüknek fokozására törekszenek, hogy a hazai piacot az idegenből beözönlő német nembem maguknak megkaparítsák. Iparunk a nem éppen rózsás viszonyok dacára is évről-évre gyarapszik, főbb szénre lesz szüksége s így a bányavállalatoknak a termelés fokozására irányuló törekvésük reális számításon alapulónak mondható.

A termelés fokozása nálunk, a mi bányászati viszonyaink között főként több munkáskéz alkalmazásával érhető el. A művelési viszonyok bányáinkban nem olyanok, hogy a géperő fokozásával egy bizonyos mértéken túl a termelést is fokozni lehessen. Nem egy nagy bányavállalatunk tett erre különösen a gépréselés nagyobb mérvű alkalmazásával kísérletet, azonban ez a kísérlet miert, miert nem, nagy eredménnyel nem kecsegtet, mert a géperő alkalmazásával a termelési költségek nem hogy csökkentek volna, hanem bizonyos mértékben emelkedtek is.

Ilyen viszonyok között a bányáknál érezhető munkáshiány a termelés fokozásának egyik természetes következménye. A munkáshiány természetesen már évek óta érezhető. Az utóbbi években egymásután alakultak új bányavállalatok, a meglévők pedig újabb és újabb aknákat mélyítettek, amelyek mind részt kértek maguknak a bányamunkánál alkalmazást kereső munkáskínálatból. Ha csak a kincstári szénakcióval járó bányanyitásokat tekintjük is, ez az egy vállalkozás magában is elegendő lett volna a munkáshiány előidézésére

Megállapíthatjuk, hogy a munkáshiányt általában és főként az alábbi három ok idézte elő, úgymint-

1. A termelés fokozása folytán előállott munkás kereslet.

2. A népesség aránylagosan lassu szaporodása és a kivándorlás.

3. A bányászatnak a tulajdonsága, hogy a nyers munkás-anyagot nehezebben szívja föl, mint a többi iparágak.

A termelés folytán előállott munkáshiány onnan ered, amint már érintettük, hogy a termelés fokozá-

sát bányászati viszonyaink között főként munkások nagyobb mértékben való alkalmazása által lehet elérni. Majdnem mindennapi másfél tonna szénre átlagban egy új munkást kell levinni az aknák örök éjszakájába. A munkások száma pedig nem kifogyhatatlan. A munkáslétszám változásának feltüntetésére álljon itt az alábbi kimutatás, amely a barna és fekete szén bányáknál alkalmazott munkások számát tünteti föl a legutóbbi 7 évről.

Év	Férflak	Összes munkások
1905	35.455	37.807
1906	37.633	39.747
1907	42.153	44.470
1908	47.877	50.749
1909	49.109	51.761
1910	47.449	50.428
1911	46.237	49.317
1912*	* Az utolsó év adatai még nem ismeretesek	

Ebből a táblázatból először is megállapítható az, hogy 1905-től 1909-ig a munkáslétszám állandóan emelkedik, 1909-től azonban 1911-ig a számok a munkáslétszám fokozatos apadását mutatják. Felületes okoskodással azt lehetne mondani, hogy mivel 1909-ben a szénbányáknál 49.109 férfi volt a külszínen és a föld alatt összesen alkalmazva, 1911-ben pedig csak 46.237, tehát tulajdonképpen munkásfőlösleg, azaz munkáshiány van. Azonban ez az okoskodás téves. A kevesebb munkáslétszám azt mutatja, hogy a szénbányászat jelenleg a kívánt munkásmennyiségre nem képes szert tenni. A termelés mennyisége kisebb munkáslétszám mellett is növekedett az utóbbi években, annak az a magyarázata, hogy az aknák nagyobb részben tulesvén a föltárás állapotán, kevesebb munkással többet képesek termelni, továbbá, hogy a termelés fokozására a géperőt szélesebb körben alkalmazták és végül a termelés növekedésében valószínűleg része van a munkaerő gazdaságosabb beosztásának és jobb kihasználásának is.

A munkáshiány második főoka a népesség aránylagosan lassu szaporodása és az egyre növekvő kivándorlás. A statisztika mutatja, hogy hazánk népessége nem szaporodik abban az arányban, amelyben az élet fejlődés törvényei szerint szaporodnia kellene. Ennek oka különösen a faj különös sajátosságában, a föld nem helyes felosztásában és a meg nem felelő egészségügyi közigazgatásban s az ezzel kapcsolatos.

kedvezőtlen halálozási arányban leli magyarázatát. A népesség gyér szaporodásán kívül itt van a kivándorlás, amelynek következtében sok-sok ezer dolgozót vesz el az ország, amelyet a gyárak gépekkel, az anyák ujszülöttekkel pótolni nem tudnak. A falvak, a nyers munkásanyag termőhelyei, egyre néptelenebbek lesznek. Ma már úgy állunk, hogy normális években, amikor nem nehezedik az országra egy pénzügyi válság szétmorzsoló sulya, a nemzeti termelés minden egyes ága, a földművelés, ipar és kereskedelem hiányát érzi a munkásnak. Ez a munkáshiány még fokozottabb mértékben érezhető a bányászatban, különösen annak rohamosan fejlődő ágánál, a szénbányászatnál. A bányamunkásaink legügyesebb részét külföldre, különösen Németországba és az amerikai Egyesült-Államokba csábítja a magasabb bérkereset. Haza csak a nyomorékok jönnek.

Az általánosnak mondható munkáshiány mellett a többi termelési ágakkal szemben a bányászat még inkább hátrányban van. A bányászat különös életfoglalkozás, amelyre igen kevesen szánják rá magukat, akik bele nem születtek abba. A földalatt öröksötétben, gyakran rossz levegőben, fokozott veszélyben való munkához bizonyos természetbeli hajlandóság kell. Ez a magyarázata annak, hogy amíg itt Budapesten hónapról-hónapra mintegy 30,000 munkanélküli ember kornyadozik, addig a környékbeli szénbányák munkásszükségben szenvednek. A mi munkásaink jórésze inkább éhen hal, mintsem hogy szénbányába menne dolgozni. Hiszen eleget kísérleteztek a szomszédos szénbányavállalatok a pesti munkanélküliekkel. Az eredmény az volt, hogy ezek egy jó ebéd és megfelelő előleg után ellillantak, mielőtt még bányába levitték volna őket. Az ipari munkás magához nem méltónak, póriasnak tartja a bányamunkát s arra még az éhség is nehezen készíti rá. Maguk az üzembeszédők sem igen látják szívesen az iparos, vagy gyárimunkás kinézésű munkára ajánlkozót. Gyanusnak hiszik s még nagy munkásszükség idején is elutasítják.

Azután a bányamunkánál egyik nehézség az, hogy több évi gyakorlat, bizonyos jártasság és ezzel összefüggő erőteljes fizikum szükséges magasabb bérkereset elnyerésére. A többi iparágakkal szemben a munkásszükséglet fedezése tekintetében ezeken kívül még azért is hátrányban van a bányászat, hogy általánosságban szólva, még ügyesebb munkásainak sem képes éppen a nehéz természeti viszonyok miatt a legtöbb vállalat magasabb keresetet biztosítani. Ez a kimutatás itt a barna és fekete szénbányáknál alkalmazott felnőtt férfiak átlagos évi keresetét tünteti fel az 1905—1910. évig:

É	1905	1906	1907	1908	1909	1910
Átlagos évi keresete K.-ban	847	895		984	1047	1006

Ha 300 munkanapot veszünk, akkor is alig esik több egy napra az 1910. évi átlagból, mint 3 korona 30 fillér. Tény az, hogy vannak vállalatok, ahol a vājár jelenleg 6—7 koronát, sőt többet is kereshet, azonban a nagy tömeg alig éri el a 4 koronás napi keresetet még a jobb vállalatoknál is. És nem vádolhat bennünket senki igazságtalansággal, ha azt mondjuk, hogy a bérkeresetek csekély voltának a legtöbb esetben nem a munkás lomhaságában, hanem a bányászati természeti viszonyaiban rejlik az oka, amelyről elismerjük, végeredményben maga a tőke sem tehet. A selejtebb minőségű szén nem bírja el a magasabb termelési költséget.

Ezekért mondtuk azt, hogy a bányászat nem olyan könnyen szívja föl és nehezebben szerzi meg magának a nyers munkásanyagot, mint más iparágak. A mi népünket a bányamunkára csak a nagyon kedvező alkalom, a kényszerűség és az aránylagosan jobb kereset viszi rá. Az Amerikába kivándorló napszamos lemegey a *majnába*, mert neki ott kínálkozik a legkedvezőbb munkaalkalom. Idehaza talán kötéllal sem lehetett volna oda levinni, holott a mi bányáink biztonság tekintetében sokkal fölülte állanak az amerikai bányáknak. A napi két, esetleg három dollár kereset azonban lecsalogatja a bányába a mi embereink közül is azokat, akik hamarosan pénzt akarnak szerezni.

A szénbányáinknál foglalkoztatott munkások két csoportra oszlanak u. m. *állandó vagy telepített és alkalmi munkásokra*. Az alkalmi munkások között különbséget kell tenni a bányák körüli falvakban lakó munkások között, akik felváltva végeznek mezei és bányamunkát; továbbá az úgynevezett *szezon* munkások között, akik rendszeren a téli hónapokra szegődnek el bányamunkára.

Nagy és állandó termelési mennyiséget csak bizonyos számú telepített munkással lehet elérni. Az alkalmi és szezonmunkások csak arra jők, hogy kedvezőbb piac esetén fokozni lehet velők a termelés mennyiségét. A telepítés költséges, mert lakóházakat kell építeni, de az egyedül biztos mód állandó munkások szerzésére. A bányaművek körüli falvakban lakó alkalmi munkások legtöbbször nem életföltétele a bányában való dolgozás. Kedvező pénzszerzési alkalomnak veszi a bányamunkát, amelyet csak akkor végez, ha arra a mezei munka mellett ráér. Az alkalmi munkás éppen ezért megbízhatatlan, nehezen fegyelmehető és példaadásával megbontja a fegyelmet még a telepített munkások között is.

A bányamunkás természetének egyik árnyoldala, hogy vándorolni szeret. Ma ennél a bányavállalatnál próbál szerencsét, holnap meg amott. Tagadhatatlan, hogy a munkásoknak ezt a vándorlásra való hajlandóságát az egyes vállalatok maguk is éleztik a most már nagyon is elfajult toborzással.

A munkáshiány jelenleg már nemcsak átmeneti jellegű, hanem állandó és aggasztó mértékűtől,

THEODOLITOK

nivellálók, felállító készülékek,
tájolók, mintaszerű, precíziós
kivitelben mint különlegesség
gyártása.

(923/41)

MAX HILDEBRAND

azelőtt August Lingke & Co.

FREIBERG, Sachsen 47

— Alapított 1791. —

Magyarországi képviselő:

CONRAD ÉS TÁRSA Budapest,
VI. kerület, Teréz-körút 15. szám.

amely a bányavállalatok vezetőit lehetetlen, hogy közömbösen hagyja.

A munkáshiány megszüntetésére a vállalatoknak két irányban kell céltudatosan munkálkodniok.

1. Nagyobb buzgalommal és tervszerűbben kell eljárniok a munkásanyag szerzésénél.

2. Fokozottabb gondot kell fordítaniok az egyszer megszerzett munkások megtartására.

A munkás sürgősen kell és tapasztalt munkás a kívánatos, tehát az egyes vállalatok toborzás útján egymástól csalogatják el a munkásokat. A toborzás hátrányát más alkalommal fogjuk kifejteni. Ezzel a rendszerrel, ha csak nem akarják a munkásaik között uralkodó rendet, fegyelmet és nyugalmat fenekesztől felforgatni, hamarosan föl kell hagyni a vállalatoknak A toborzás következtében beállható munkásanyagának bányamunkára való megnyerésére kell főként törekednie. A munkásszerzésnek kiváló tere nyílik a kivándorolni szándékozó munkásoknak visszatartása körül. Az országnak azon részére kell küldeni az ügynököket, ahol nap-nap után százak és ezrek fognak vándorbotot. Az eredmény nem maradhat el. Az ilyen munkás, ha nem is használható mindjárt olyan jól mint a toborzott, képzett bányamunkás, de nagy előnye ezzel szemben, hogy maradandóbb, ha tisztességes munkaalkalomra talál.

A munkást ma nehéz megszerezni, de százszorta nehezebb megtartani, különösen amikor minden bányavállalat körül ott ólalkodnak a többi vállalatoknak jó áldomást fizető és fényes ígéretekkel kecsegtető ügynökei. Olyan intézkedések fogantatása, mely a munkások megtartását segíti elő, a legjobb orvosszere a munkáshiány megszüntetésének. Először is a munkásügyeket több türelemmel és több szívvvel kell kezelni. Az az állítólag erélyes üzemvezető, aki a vállalat szolgálatában huzamosabb időt töltött munkásokat a legcsekélyebb vétség alkalmával nyomban elbocsátja, nem tesz jó szolgálatot a vállalatnak. Az ilyen hirtelen emberektől el kell venni a munkásügyek intézését. A munkásügyek nem helyes kezelésére van az, hogy egyes vállalatok bányüzemei híresek arról, hogy ott a munkások nem maradnak meg. És vajjon könnyen fog-e kapni az ilyen rossz hírre vergődött bánya azután a mai munkáshiányban munkásokat? Azért kívánatos, hogy a vállalatok vezetői fokozottabb mértékben őrizzék ellen azoknak az alkalmazottaiknak működését, akik a munkásügyeket kezelik. Mi azt hisszük, hogy okos ellenőrzéssel igen sok helyen tetemes toborzási költséget meg lehetne kimélni.

Továbbá szaporítani kell a munkásjóléti intézményeket a bányatelepeken. Különösen helyes az a politika, amely a nőlen munkások olcsó ellátásáról gondoskodik a társulat által föntartott munkásszállókban. Ennek az intézkedésnek okvetlen meg lesz a kívánt hatása.

A munkáskérdést bányáinknál nem a munkások szervezkedése, hanem a munkáshiány fogja megoldani.

A munkáshiány pedig még valószínűleg nyomasztóbb lesz. A hajóstársaságok versenyzése folytán most már 100 koronaért ki lehet vándorolni Amerikába. És bizonyára igen sok bányamunkás is lesz a kivándorlók között.

A szénbánya vállalatoknak tehát az eddiginél helyesebb munkáspolitikát kell követniök, mert meg-eshetik, hogy nemcsak új munkásokat nem tudnak majd szerezni, hanem lassanként elvesztik még meglévő munkásnépességük javarészét is.

HAZAI HIREK.

Halálozás. Stöhr Jenő bányamérnök a Salgótarjáni Kőszénbánya r.-t. mérnöke folyó hó 6-án Budapesten meghalt. Holttestét Grácsa szállítják.

Mennyi földgázt tártak fel? Hivatalos jelentések szerint eddig tizenhét földgázforrást zártak el. Ezek naponta összesen két millió és 140.000 köbméter tiszta földgázt szolgáltatnak. A kissármási második számú gázforrás mellett, amely naponta 810.000 köbmétert szolgáltat, újabban több, gazdag forrást tártak fel. Ezek közé tartozik a kissármási 12. számú gázkut, naponként 204.000, a magyarsámsondi 18. számú 196.000, a kissármási 20. számú 169.000 és a 23. számú 140.000 köbméter gázszolgáltatással. Ezenkívül a Kissármástól száz kilométernyire lévő Kiskapuson a 23. számú kut 86.000 köbméter gázt ad naponta. A sármási gázterület ezzel még koránt-sincs egészen feltárva. Mezősámsond, Bázna és Medgyes környéke is gazdag és a feltárások itt még csak most kezdődtek meg. Eddig tehát négy gázterületen folynak a feltárási munkálatok, holott körülbelül 27 gázterület van az erdélyi részekben.

Müegyetem Selmecebányán. Több ízben irtunk már a selmecebányai főiskolának müegyetemmé való fejlesztéséről. Most Selmecebánya törvényhatósága újból erős akciói fejti ki a főiskolának budapesti m. kir. József-müegyetemmel leendő egyenrangusítása érdekében. A város memorandumba foglalta jogos kívánságait s ezt küldöttségileg nyújtotta át a vallásügyi, földművelésügyi és a pénzügyminiszternek. Ez újabb akciókról jövő számunkban írunk részletesen.

Első cs. kir. szab. Dunagőzhajós Társaság. Az igazgató-tanács legutóbbi ülésében az igazgatóság előterjesztette az 1912. évi zárószámadást, amely a nyugdíjalap-rendezési külön számlának a cs. kir. osztrák kormánnyal kötött szerződés (11. §) értelmében 840.701 koronával való javadalalmazása s ezzel a nyugdíjalap 1912. évi számadásában mutatkozó 488.727 korona 48 fillér kezelési hiánynak fedezése, továbbá egy hasonló célú alszámlának 300.000 koronával való rendkívüli javadalalmazása után 3,832.031 korona 96 fillér tiszta nyereséget mutat ki a múlt évi 3,044.345 korona 81 fillérrel szemben, tehát a szaporodás az 1911. évhez képest 887.686 korona 15 fillér. Az 1911. évi nyereségátvitelnél, azaz 1,119.194 korona 32 fillérnek (az 1910. évben 931.500 korona 38 fillér) hozzászámításával 5,001.226 korona 28 fillér összeredmény mutatkozik. A cs. kir. államkincstárnak járó 541.443 korona 84 fillér (a múlt évben 456.651 korona 87 fillér) szerződészerű visszafizetés levonása után 4,459.782 korona 44 fillér fölösleg marad a közgyűlés rendelkezésére (a múlt évi 3,519.194 korona 32 fillérrel szemben). Az igazgató-tanács elhatározta, hogy a közgyűlésnek részvényenkint 5 százalék = 52.50 korona, tehát 2,520.000 korona osztalék szétosztását, továbbá a tartalékalapnak 272.406 korona 39 fillérrel való szabály-szerű javadalalmazása és az igazgató-tanácsra eső 54.481 korona 28 fillér tantiemo levonása után részvényenkint 5 korona, azaz 240.000 korona külön osztalék, részvényenkint tehát (a múlt évi 50 koronával szemben) összesen 57.50 korona szétosztását fogja javasolni és a maradékot, azaz 1,372.894 korona 77 fillért új szám-lára fogja átvinni.

Elhanyagolt bányák. A zalaizai bányakapitányság fölhívja a vidéki vasbányatársulat részvényeseit, hogy a Vika község határában fekvő bányatelkeiken az üzemet vegyék föl, mert ellenkező esetben a hivatalos eljárás során elvonja a jog-sitmányokat.

Az Urikány—Zsilvölgyi Magyar Kőszénbánya r.-t. Ullmann Adolf elnöklésével megtartott rendes közgyű-lés elhatározta, hogy a 26.462 koronányi alapszabály-

szerű leírások eszközlése után fennmaradó 2,033.574 korona tiszta nyereségből 167.688 korona a tartalék-alapba helyeztessék, 1,440.000 korona az 1912. üzlet-évre 9 százaléknyi osztalék kifizetésére fordítassék, 240.000 korona az értékesükkenési alap rendkívüli javadalmazására, 10.000 korona az alkalmazottak nyugdíjalapja gyarapítására használtassék fel és az alapszabályszerű jutalékok fedezése után fennmaradó 23.414 korona új számlára vitessék elő. A 200 korona névértékű részvények 22. számú szelvénye o hónap 7-étől kezdve 18 koronával kerül beváltásra.

Az igazgatóság jelentése megállapítja, hogy a lupényi bányák termelésének nagyobb mértékben való szaporítása az újlag fokozódott munkásiány következtében nem volt keresztülvihető. A szénpiacon állandóan igen kedvező helyzete és a társulat által termelt szén iránt — annak kitűnő minőségéről fogva — megnyilvánult élénk kereslet a lejáró szállítási szerződéseknek megfelelő feltételekkel való megújítását tette lehetővé. A folyó kötések sima lebonyolítását az a körülmény is elősegítette, hogy a magyar királyi államasutak vonalain 1911-ben fönnállott és tetemes károkat okozott forgalmi viszonyok az elmúlt évben csak jóval kisebb mértékben és tartalommal mutatkoztak. A kőspiacon, ak úgy, mint a szénpiacon, különösen az év vége felé lényeges javulás volt észlelhető. A melléktermékek ugyanezen körülményen és kielőgítő árak mellett találtak elhelyezést. A társaság örökösöltséget vállalt az elmúlt évben a Magyar Általános Hitelbank által a brennbergi bányaműnek átvétele céljából alapított Sopronvidéki Kőszénbánya Részvénytársaságban és annak üzletvezetését is ellátja. A társasági alaptőkének az 1912. évi rendes közgyűlések 9 millió koronáról 16 millió koronára elhatározott fölemelését a társaság teljes sikerrel vitte keresztül. A befolyt felpénzből a fölmerült költségek és leírások fedezése és a társulati nyugdíjalapnak 100.000 koronával való javadalmazása után 3,321.791 koronát a tartalék alap gyarapítására fordítottak. A közgyűlés az igazgatóság jelentését egyhanguan tudomásul vette, az igazgatóságnak és a felügyelő-bizottságnak a fölmentést megadta s a felügyelő-bizottságba eddigi tagokat újra megválasztotta. Török Jenő Endre részvényes indítványára a közgyűlés az igazgatóságnak és a tisztviselői karnak az elért kedvező eredményekért köszönetet szavazott. Az elnök a kifejezett elismerésért az igazgatóság és tisztviselőik nevében a közgyűlésnek köszönetet mond s utal arra, hogy a lefolyt üzlet-évben az igazgatóság jelentésében vázolt kedvezőtlen munkaviszonyok miatt a termelés nem volt lényegesen fokozható; a tett intézkedések következtében azonban ez évre már a termelés tetemes emelkedése várható s mint hogy a szén-piac helyzete is állandóan igen kedvező, kijelentheti, hogy az üzletmenetel ezidő szerint minden tekintetben teljesen kielőgítő s joggal várható, hogy a folyó üzletév eredményei kedvezően fognak alakulni. A közgyűlést követő igazgatósági ülésen Belleseize Fernard grófit az igazgatóság elnökévé és Ullmann Adolfot alelnökké újra megválasztották.

Biztonsági bányalámpák Környén. Néhány héttel ezelőtt lapunkban megírtuk, hogy a környei szénbányákban nyitott lángú bányalámpákat használnak, dacára annak, hogy a szén minősége és települése ugyanolyan, mint Tatabányán, ahol kizárólag biztonsági lámpák mellett dolgoznak. A budapesti bányakapitányság most kötelezte a vállalatot biztonsági lámpák használatára.

Az üszögi szénmosó telep, amelyről több ízben írtunk már, a megvalósulás stádiumába lépett. Most folynak az utolsó egyezkedési tárgyalások a telektulajdonosokkal. A D. G. H. T.-nak mintegy 60 holdnyi területre van szüksége, hogy tervét megvalósítsa s ebből körülbelül 40 hold már rendelkezésére is áll. A kubikus munkák már meg is kezdődtek s a múlt héten a még szükséges területek átengedése tárgyában

volt helyszíni tárgyalás az üszögi állomás III. oszt. várótermében. A tárgyaláson 15 érdekelt telektulajdonos jelent meg. A bányabiztoság részéről Nyirő Béla főbányabiztos, Szeffried Ernő bányaeszküdt és mint szakértők: Schmidt Ernő, a komlói kőszénbánya hivatal főnöke és Zsigmond Jenő ny. bányafelügyelő; a politikai hatóság részéről Oberhammer Antal rendőrfőkapitány, Rauch János városi főmérnök és Till József dr. rendőrfogalmazó, aki egyszersmind a tárgyalási jegyzőkönyvet is vezette, a hatóság szakértői: Jakabffy Imre gazd. felügyelő és Vdákovic György voltak jelen. A D. G. H. T. képviselőiben Straka Ferenc bányatanácsos, Gianone Virgil főfelügyelő és a társaság ügyésze helyett Frankl Henrik dr. ügyvéd vettek részt a tárgyalásban. A társaság szakértője: Bálványossy Zoltán intéző. Nyirő Béla főbányabiztos reggel 9 órakor nyitotta meg a tárgyalást. Felhívta a feleket az egyezkedésre, ami azonban nem jött létre. A telektulajdonosok ugyanis elsőbbsen a rétek négy-szögölért 4 koronát, később pedig 3 K 50 fillért kértek, amit a társaság nem tart megadhatónak. Miután az egyezkedés nem sikerült, most már Oberhammer Antal rendőrfőkapitány vette át a tárgyalás vezetését. A hatóság esküit tett szakértőivel felbecsülte a telkeket. A hatósági szakértők véleménye szerint a rétek értéke négy-szögölönként 3, a szántóké pedig 2 K 50 fillér. A D. G. H. T. szakértője viszont a rétek négy-szögölönkénti értékét 2 K 50, a szántókét pedig 2 koronára becsülte. A tárgyalási jegyzőkönyvet a város-ház közgyűlési társalgótermében szerkesztették meg s abban a telektulajdonosok kívánásai is benfoglaltatnak. Most már a hatóság a bányatörvény értelmében határozatot hoz a telkek kényszer-átengedése tárgyában. Ez a határozat természetesen a telektulajdonosok által, ha nem találják kielőgítőnek, megfeleltethető.

Tanulmányut. A m. kir. pénzügyminiszter Szpissák Béla kohómérnököt, a selmeobányai bányászati és erdészeti főiskola építészeti tanszékének tanársegédét harmadfélévi tanulmányútra Svájcba és Németországba küldte.

Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület a tagok élénk részvétele mellett tartotta meg igazgatósági, illetve választmányi ülését. Az ülésen határoztak az egyesület két tagjának a svédországi elektróacélgyártás és a szegény vasércet előkészítésének tanulmányozására vonatkozó kiküldetésre, kanadai geológiai kongresszuson való részvételre, a második nemzetközi mentésügyi és balesetelhárítási kongresszusra való kiküldetésre, szoborbizottság munkálatainak megindítása, Gorbely Antal volt főiskolai tanár szobrának megrendelése, az alapszabály módosítása, a bányászati munkaközvetítés tárgyában beérkezett osztályvélemények, valamint a nevelési alap létesítése ügyében megindított mozgalom kérdésének továbbfejlesztése tárgyában. Ezenkívül még a kisebb folyó ügyeket is elintézték. Az elnök bejelentette az ülésen hogy a délmagyarországi kézművelődési egyesület a bányászati egyesület tagjai számára nevelő-intézetekben tíz kedvezményes helyet ajánlott föl. Végül a beérkezett pályamunkákat kiadták a bíráló-bizottságoknak.

A Kaláni bánya és kohó r.-t. április hó 26-án Budapesten tartja XIV-ik rendes évi közgyűlést.

Földgázzal hajtott lokomobil. Érdekes kísérletet végeztek az állami vasgyárakban. Megállapították, hogy a földgáz igen jól használható fel motorhajtási célokra. Arra való tekintettel, hogy a nagy hőértékű földgáz sokkal olcsóbb tüzelőanyag, mint a fa vagy szén, avagy a mesterséges gáz, a kísérletet egy szivógázlokomobillal végezték mintegy két héten keresztül. A motort a kissármási 2. számú gázkut közelében lévő gépház mellett állították fel és egy ott dolgozó tízenkét lóerős földgázmotor gázvezetékével kapcsolták össze, közbe gázórát iktatva. A gázt a szivógázlokomobil tisztítókamrába vezették, de a földgáz

tiszta és hideg lévén, csupán mint gáztartók szerepeltek a tisztítókamrák. Mindenekelőtt megállapítható volt, hogy a szivógázlokomobil minden szerkezeti átalakítás nélkül használható földgázüzemre is. A földgázkísérleti eredményeket összehasonlítva a világítóüzemű motorok legkedvezőbb eredményeivel, kimondható, hogy az effektív lóerőteltjesítmény és a megfelelő gázfogyasztás kalóriákban mérve egy és ugyanaz a földgáz és világító-üzemnél. Miután a földgáz kalóriaértéke nagyobb a világító-gázénál, egyazon munka teljesítéséhez több mint másfélszer annyi világító-gáz szükséges. Mindezek tetejébe a földgáz összehasonlíthatatlanul olcsóbb a világító-gáznál. A kedvező eredmények alapján elhatározta az állami vasgyárak igazgatósága, hogy ezután földgáz-lokomobilokat is fog gyártani.

A tihói közbányágy r.-t. igazgatóság: április 3-án ülést tartott, amelyen az üzleti jelentés és folyó ügyek nyertek elintézt. Az ülést gr. Bethlen Balázs főispán az igazgatóság elnöke vezette és azon résztvettek a jogosult tagok majdnem teljes számban. Az üzleti és szakjelentéseket a betegesen fekvő Arady Károly helyett Szalay Kálmár a társulat könyvelője terjesztette elő.

50.000 márkás alapítvány. A mannheimi Benz & Co. a karlsruhei műegyetemen 50 000 márkát alapítványt automobilon és motorok továbbfejlesztésére.

A Máv. cementgyára címen több lap írt arról, hogy a Máv. Bródban cementgyárat vásárolt. Értesülésünk szerint a Máv. csak egy telket vásárolt, a bródi állomás kibővítésének céljaira. A telken valamikor cementgyár volt üzemben s innen keletkezett a cementgyár vásárlásáról szóló hír.

A Dynamit Nobel r.-t. április 2-án tartotta meg Bécsben rendes évi közgyűlését. Az igazgatóság jelentésében kiemeli, hogy az elmúlt üzletmenete igen kielégítő volt és a különböző gyártmányok iránti kereslet lényegesen emelkedett. A tiszta nyereség 4,410.156 K volt, melyből százalékos osztalék kifizetése mellett 1,500.000 K-t fordítanak leírásokra és 1,428.233 K-t új ámlára visznek át. Végül Philipp Adolf és Richter Ferenc igazgatósági tagok kikérnek mandátuma ez évvel lejárt, újból megválasztották.

A Schlick—Nicholson gép-, waggon- és hajógyár r.-t. április 14-én tartja közgyűlését. Az előterjesztésről mérleg megfelelő leírások és belső tartalékolások, valamint az értékcsökkenési alaprak 120.000 koronával való növelése után 477.000 korona tiszta hasznot mutat ki. Az igazgatóság elhatározta, hogy a közgyűlésnek 50 százalékos osztalék fizetését fogja javasolni.

Elismerő oklevél. A Gróf Csáky László Praksfalvi Vas-Ércgyár R.-T. a múlt évben Nagybányán rendezett bányászati kiállítás alkalmából, önálló pavillonjában kiállított szó s kiváló minőségű bányá- és kohászterszámai, mint

gömbölyű-, nyoleszegletes-, esiga-, szív- és koronafurók, kézi-vésők, csákányok, köidomítókalapácsok, csillók, ekek és csapágyak, szén-, salak- és földlapátok, de különösen a kis öszükséglet mellett elérhető nagy teljesítőképességgel bír s rövid idő alatt általánosan elterjedt szabadalmazott „Ajax” rugóspörölyei révén, elismerő oklevéllel tüntettetett ki.

Pályázat. A zalaizai kir. főbányai által pénztáránál a bányászati és kohászati tisztviselők létszámában nyugdíjazási folytán *pl. társi-ellenőri* állás jött üresedésbe, melyre pályázatot hirdetnek.

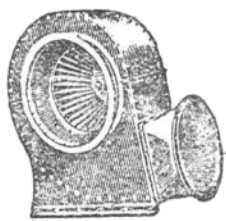
✂ KÜLFÖLDI HIREK. ✂

Arany- és vasérctelepek fölfedezése Indiában. Egy angol geológus, aki Mahomed Buktar Schah herceg birtokainak átkutatásával volt megbízva, arról ad hírt, hogy nagy kitejedésű és értékes érctelepekre bukkant. Becslése szerint több millió tonna, 50 százalékos vastartalmu ércről van szó. Ezenkívül aranytartalmu quarcereket is talált, amelynek tonnánkénti aranytartalma 130 uncia.

A nafta drágulása Oroszországban. Az orosz kereskedelemügyi miniszter egy hozzá intézett, a nyersolaj drágulására vonatkozó interpellációra vonatkozólag azt válaszolta, hogy a kínálat és kereslet közötti egyensulynak megbőnlése nem különös jelensége az orosz gazdasági életnek; hasonló állapotok uralkodnak most az egész világon. A nyersolaj drágulása egyik közvetlenje az ipar hatalmas fellendülésének. Az egyensúlyt e akis újabb naftaterületek feltárása által állítható helyre s a kormány ily irányú intézkedéseket tesz. Az állami üzemek nyersolajszükségletének fedezésére fejlesztik az állami naftaüzemeket s így a piac az állami üzemek tetemes keresletétől fel fog szabadulni. Ha azonban a naftatermelés növelésére tett intézkedések nem járnak majd a kellő eredménnyel, a naftakeresletet kell csökkenteni olyképen, hogy szenet használnak helyette.

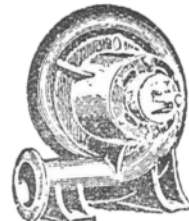
A széntermelés inkább növelhető, mint az olajtermelés. Oroszországnak kiterjedt szénterületei vannak, bár még nincsenek kellő mértékben feltárva. Ezenkívül a szenet is helyettesíteni kellene anthracittal, amit máris több vasutársaság megtesz. A távolfekvő, különösen a szibíriai széntelepek kitermelését kedvezményes vasúti tarifákkal fogják megkönnyíteni.

Mint hogy azonban minden intézkedés kivétel hosszú időt igényel, nem lehet megelégedni a széntermelés jövőbeli nagyobb mérvű fokozásával. A kormány egyelőre nem mondhat le a szénbehozatalból származó adókról és vámokról, mégis kívánatosnak mutatkozik, hogy egyes fontos fogyasztók, mint pl. a vasut, vámmentesen hozzassák be az üzemükhöz szükséges szenet.

Blackman
ventilátorok,
exhaustorok,
fúvók minden célra

Szellőző
szárító, szívó
berendezések

Magyar Szellőző Művek

Budapest, VII., Aréna-ut 80.

(3793/a 863/24)

Telefon: József 26—56.

DEUTSCHER BERICHT.

INDUSTRIE UND VOLKWIRTSCHAFT.

Der Absatz der österreichischen Maschinenfabriken. Die andauernde politische Unsicherheit und die Geldknappheit, welche bereits Betriebsstockungen in verschiedenen Industrien zur Folge hatten, müssen auch auf die Maschinenindustrie ihren Einfluss geltend machen. Es hatten zwar, dank der Hochkonjunktur, die im Vorjahre in Deutschland, England und Amerika einsetzte, auch die heimischen Maschinenfabriken reichlich Aufträge, von welchen noch ein namhafter Übertrag für das laufende Jahr übernommen wurde, so dass die meisten Betriebe bis Mitte des Jahres genügend Arbeit haben. Dagegen zeigt sich bereits in den Anfragen und dem Abschlusse neuer Geschäfte ein Rückgang gegen das Vorjahr, so dass sich für das zweite Semester ein gesteigertes Arbeitsbedürfnis einstellt. Die erzielten Preise waren trotz der bisher guten Beschäftigung für die Maschinenfabriken nicht immer befriedigend und stauden nicht durchwegs im Einklange mit den stark steigenden Rohmaterialpreisen (Roheisen, Kohle und Koks), welche ein selten dagewesenes Niveau erreicht haben. Wenn auch ein momentaner Rückgang auf dem Roheisenmarkte eingetreten ist, so kann bei den geringen Vorräten auf weiteres starkes Sinken der Rohmaterialpreise nicht geschlossen werden. Die statistischen Ausweise für das Jahr 1912 zeigen eine merkwürdige Steigerung des Imports von Maschinen. Diese Tatsache findet ihre Erklärung einerseits darin, dass im Auslande, und besonders in Deutschland und Amerika eine Reihe von Artikeln erzeugt werden, für welche durch den vielseitigen und stetigen Bedarf eine viel weitergehende Spezialisierung möglich ist, als die bei den heimischen Verhältnissen der Fall sein kann, aber auch darin, dass solche spezialisierte Fabriken zur Aufrechterhaltung ihres notwendigen Absatzes gezwungen sind, die Maschinen oft zu den Selbstkostenpreisen und darunter zu liefern und Vorräte zu halten, welche dann zu den niedrigsten Preisen und mit kürzesten Terminen abgestossen werden. Leider begegnet die inländische Maschinenindustrie auch vielfach zwar unbegründeten, aber stark eingewurzelteten Vorurteilen und sehr geringer Unterstützung, wenn es sich um Einführung von neueren Konstruktionen handelt. Während den ausländischen Maschinenfabriken hierzu ein viel weiteres Feld offen steht. Aus diesem Grunde gehen oft sehr umfangreiche Lieferungen, besonders zu Werkzeugmaschinen und Hüttenwerkseinrichtungen, an das Ausland, obwohl bei rechtzeitiger Verständigung mit heimischen Fabriken in gleicher Qualität im Inlande beschafft werden könnten. Auch bei Bestellungen des Staates, der Gemeinden und öffentlichen Körperschaften werden ausländische Fabriken unterstützt, selbst wenn gegen das inländische Erzeugnis auch nicht das geringste eingewendet werden kann. Die Erregung, welche die Bestellung eines Schwimmdocks im Auslande erzeugt hat, ist eine durchaus berechtigte gewesen. Mit diesen Objekten hängen auch Maschinenlieferungen von zirka 11 Millionen zusammen, welche für die heimische Industrie, wenn sie überhaupt noch zu retten sein sollten, mit mehrfachen Abgaben belastet sein werden, die das Ausland einzieht. Durch das Vorgehen der Stadtgemeinde Weipert und des elektrischen Überlandwerkes in Reichenberg bei der Vergabe von Dampfturbinen an das Ausland erleidet die heimische Maschinenindustrie nicht nur einen Entgang von einer halben Million Kronen Arbeit, sondern, was noch mehr zu bedauern ist, eine starke moralische Schädigung. Es wäre im gleichen Falle im Auslande wohl kaum denkbar, dass ein Grossindustrieller einen die heimische Industrie schädigenden Antrag stellt, welcher sachlich nicht gerechtfertigt erscheint.

Die ungarische Kanonenfabrik. Unsere Annahme, dass die in Győr zu erbauende ungarische Kanonenfabrik unter Mitwirkung der *Skodawerke* Aktiengesellschaft errichtet werden wird, hat sich als begründet erwiesen. Die Verhandlungen des Finanzministers Dr. Johann Teleszky mit den Skodawerken sind wohl noch nicht beendet, doch befinden sie sich bereits in einem so weit vorgeschrittenen Stadium, dass sie schon in allernächster Zeit zum Abschlusse gebracht werden können. Die ungarische Kanonenfabrik wird im Sinne der zwischen der Regierung und den Skodawerken zum Teil bereits getroffenen, zum Teil aber noch zu treffenden Vereinbarungen nicht vom Staate selbst, sondern von einer direkt zu diesem Behufe zu gründenden Aktiengesellschaft erbaut, eingerichtet und in Betrieb erhalten werden. Immerhin wird die ungarische Regierung entscheidenden Einfluss auf die Gestion des neuen Etablissements haben, da sie die Mehrheit der zu emittierenden Aktien besitzen wird. Die Höhe des Aktienkapitals der zu bildenden Aktiengesellschaft ist derzeit noch nicht endgültig festgestellt, doch kann als gewiss angenommen werden, dass das Aktienkapital des Unternehmens zehn Millionen Kronen übersteigen wird. Die Mittel zur Subskription, beziehungsweise zur Erwerbung der Mehrheit der Aktien wird die Regierung in einem besonderen Gesetze ansprechen, das auch hinsichtlich der dem Unternehmen zu bewilligenden staatlichen Begünstigungen Verfügungen enthalten wird. Dieser Gesetzentwurf wird dem Abgeordnetenhaus voraussichtlich schon in einer der ersten Sitzungen nach dem Zusammenritte des Parlaments unterbreitet und gewiss noch vor den Sommerferien in Verhandlung gezogen werden, damit mit dem Bau der neuen Kanonenfabrik in Győr sobald als möglich begonnen werden könne. Die Stadtgemeinde Raab hat zu diesem Zwecke 20 Joch Terrain unentgeltlich überlassen und der Regierung für weitere 36 Joch die Option gesichert. Die Stadt wird für die Beleuchtung und Wasserleitung sorgen. Die neue Kanonenfabrik wird ca 5000 Arbeiter beschäftigen.

SCHVARCZ JÓZSEF ÉS TÁRSA

MŰSZAKI IRODA, SZERSZÁM ÉS GÉPTELEP

Készleten teljesen új 35/44 HP. álló
Bolindérs nyersolajmotor.
Közelebbi adatok és ár kívánatra.

BUDAPEST, VI., Váci-körút 53. (Saját ház.)

KÜLÖNFÉLÉK.

A föld legészakibb szénbányája. A földnek észak-észak felé legészakibb szénbányája a Spitzbergákon, az Advent-öböl mentén fekszik. A Spitzbergákon pár évvel ezelőtt bukkantak bányaművelésre alkalmas kőszéntelepekre. Norvég főkavadások utjuk közben oda-vetődtek a Spitzbergák belső öbleibe — ezek egyikében kötött ki Schröder—Stranz expedíciójának hajója is — és onnan kitűnő köszönet vittok haza: Norvég-

BRUNNER I. L. ÉS TÁRSA

∴ ∴ gép, szerszám, műszaki és elektrotechnikai nagykereskedés ∴ ∴

Szövegnyelvi:
BRUNNER,
BUDAPEST.

Egyike a legrégebb, legnagyobb és legpontosabb cégeknek. Évtizedek óta szállítója kincstári bányáknak és vasműveknek, a cs. és kir. közös hadseregnek és haditengerészetnek, m. kir. államvasutaknak, kir. posta- és távirvának, valamint számos magánüzemnek. — 1913—14. évi nagy árjegyzékünket komoly vevőknek szívesen küldjük.

Szövegnyelvi:
BRUNNER,
BUDAPEST.

BUDAPEST, VI. KER., TERÉZ-KÖRÚT 19. SZÁM.

754—1913. szám.

Versenyárgyalási hirdetés.

Az abrudbányai m. kir. bányá- és fémbeváltó hivatal verespataki bányaszertárába legkésőbb folyó évi június hó 15-ig beszállítandó

**hatvan (60) métermázsa
kétszer finomított repceolaj,**

melynek szállítására

folyó évi május hó 10-én

délelőtt 9 órára nyilvános versenyárgyalás hirdettetik.

Vállalkozók egy koronás bélyeggel ellátott zárt ajánlataikat fenti határidőig „Repceolajszállítási ajánlat” felirással, az alólirott m. kir. bányá- és fémbeváltó hivatalhoz nyujtsák be.

Ajánlatokhoz keltő (2) üveg repceolaj-minta melléklendő és bánatpénz fejében a szállítási összértéknek 5 (öt) százaléka készpénzben, vagy állami letétre alkalmas é.tékpapírokban, ezen hirdetés számára való hivatkozással az abrudbányai m. kir. bányá- és fémbeváltó hivatali pénztárnál helyezendő. Az ajánlott ár az ajánlatban a verespataki kir. bányaszertárba való szállítással együtt métermázsánként tiszta olajat számítva, netto súlyban (hordó ingyen) teendő és számjegyekkel és betűkkel világosan kiírandó.

A szállító az olaj hazai származását a szállítás alkalmával hitelesen beigazolni tartozik és az árlejtési ajánlatban is határozottan kiteendő, hogy hazai repceolajat fog szállítani.

Ha a beszállított olaj a beküldött mintának meg nem felel, az áru a szállító cég rendelkezésére bocsátatik.

Az elfogadott ajánlathoz mellékelte bánatpénz a szállítás befejezéséig mint óvadék vissza lesz tartva.

Megjegyeztetik, hogy a verespataki vasuti állomástól — utírány Aranyosgyéres—Torda—Verespatak — a verespataki kir. bányaszertárig való szállítást kívánatra az alólirott kir. bányá- és fémbeváltó hivatal is közvetíti és pedig göngysúly métermázsáját ötven (50) fillérrel.

Elkészve beadott, vagy hibásan kiállított ajánlatok nem fognak figyelembe vétetni. Az odaitélés az árlejtés után az érdekelt feleknek haladéktalanul tudomására hozatik.

Abrudbánya, 1913. évi április hó 5-én.

M. kir. bányá- és fémbeváltó hivatal.